

પ્રવચન-૫, વચનામૃત-૩૬ થી ૩૮

વચનામૃત ૩૬મો બોલ (ચાલે છે). સાદી ભાષામાં છે પણ અંદર ઊંડાણમાં રહસ્ય છે. ‘જે પ્રથમ ઉપયોગનો પલટો કરવા માગે છે....’ શું કહે છે ? જે જાણવા-દેખવાનો જે આ વેપાર છે (એટલે કે) ઉપયોગ એ પ્રથમ જે પર તરફ છે, એને અંતરમાં વાળવા માગે છે. આહા...હા...! ‘...પણ અંતરંગ રુચિને પલટાવતો નથી,....’ શું કહે છે ? (કે) ઉપયોગને પલટાવવા માગે છે કે પર તરફથી ખસીને અંદરમાં આવું પણ રુચિને પલટાવતો નથી. રુચિ એટલે આત્મા આનંદ સ્વરૂપ છે, જ્ઞાયકસ્વરૂપ છે. એની તરફની રુચિ કરતો નથી અને ઉપયોગને પલટાવવા માગે છે (તો) તે ઉપયોગ નહિ પલટે. ઝીણી વાત છે, ભગવાન ! આહા...હા...!

રુચિને પલટાવતો નથી (એટલે) અંતર આનંદસ્વરૂપ ભગવાન એનું પોષાણ ને રુચિ કરતો નથી અને ઉપયોગને પલટાવવા (માગે છે), એટલે જાણપણાના ભાવને પરથી (ફેરવી) સ્વમાં લાવવાને - પલટાવા માગે છે પણ રુચિ કર્યા વિના તે પલટશે નહિ. ‘રુચિ અનુયાયી વીર્ય’ અંતર આનંદ સ્વરૂપ, જ્ઞાયક સ્વરૂપ એની એને રુચિને પોષાણ થાય તો ઉપયોગ સ્વમાંથી અંદર જાય. પરમાંથી (ખસીને) સ્વમાં જાય પણ રુચિ જ પલટે નહિ તો એનો ઉપયોગ પલટી શકશે નહિ. ઝીણી વાત છે. આહા...હા...! આમાં બહારનું શું કરવું ને ? ક્યાં જવું આ ધંધા-પાણી ને વેપાર... આખો દિ’ આહા...હા...!

આખો દિ’ ‘કેશવલાલભાઈ’ કહેતા કે આખો દિ’ આ પાપમાં પડ્યા છીએ. આ તો બીજી જાત છે, ભગવાન ! અહીં તો અંતર જેને જન્મ-મરણનો (અંત લાવવો હોય તેના માટે વાત છે) કારણ કે આ દેહ છૂટ્યા પછી જાવું તો છે ક્યાંક. દેહ છૂટે પણ આત્મા છૂટી જશે ? આત્મા તો નિત્ય છે, તો જશે ક્યાં ? દેહ છૂટ્યા પછી આત્મા નિત્ય છે, એ જશે ક્યાં ? એનો વિચાર આવ્યો છે ? કે આ દેહ છૂટ્યા પછી હું ક્યાં જઈશ ? ક્યાં અવતરીશ ? ક્યાં મારી દશા થશે ? એ વિચાર આવે તો પર તરફનો ઉપયોગ છે તેને સ્વ તરફ વાળવા મથે પણ રુચિ પલટે નહિ તો સ્વમાં ઉપયોગ જઈ શકે નહિ. આહા...હા...હા...! છે ?

‘...તેને માર્ગનો ખ્યાલ નથી.’ આહા...હા...! અંતર આનંદ સ્વરૂપ ભગવાન એ તરફની

રુચિ નથી તો જાણવા - દેખવાના ઉપયોગને પલટાવી શકતો નથી. એ બહારમાં જ પલટા માર્યા કરશે. કાં તો રાગ ને દ્વેષ ને વિકલ્પ ને સંકલ્પ-વિકલ્પ, રતિ ને અરતિ ને શોક ને દુઃખ(માં જ પલટા માર્યા કરશે). આહા..હા...! ઝીણી વાત છે પ્રભુ ! 'પ્રથમ રુચિનો પલટો કરે તો ઉપયોગનો પલટો સહજ થઈ જશે.' કહો, 'ધન્નાલાલજી'!

રુચિ અંદર થવી જોઈએ. બહારનો જે રસ લાગી ગયો છે. આખો દિ' તેના જ રસના વિકલ્પ આવ્યાં કરે છે, આહા..હા...! એમ આત્મા અંદર જ્ઞાયક સત્તાસ્વરૂપ વસ્તુ છે એની રુચિ જાગે તો ઉપયોગ પલટી શકે, તો જાણવાનો ઉપયોગ સ્વ તરફ ઢળે. આહા..હા...!

'પ્રથમ રુચિનો પલટો કરે તો ઉપયોગનો પલટો સહજ થઈ જશે.' આત્મા રુચશે (એટલે કે) જો આનંદ અને જ્ઞાન (રુચશે) તો એનો વર્તમાન વેપાર પર તરફ ઢળ્યો છે, એ સ્વ તરફ ઢળ્યા વિના રહેશે નહિ. આહા..હા..હા...! આવી વાત છે ! શું કરવું ? આ બહારનું કંઈક કરવું કે એમાંથી કંઈક થાય એવું છે ? બહારની તો ધમાધમ હાલે છે, બાપુ ! અંદરમાં ઉપયોગનો પલટો મારવો એ કરવાનું છે. પણ એ ઉપયોગનો પલટો ક્યારે થાય ? એને અંતર સ્વભાવનું માહાત્મ્ય આવે કે હું એક આનંદ ને સહજાનંદ અનંત ગુણનો પિંડ છું. એ મારી સત્તા ને એ મારું સત્ત્વ ને એ મારું સત્ત્વ છે. આત્મા સત્ત્વ છે અને અનંત ગુણ તેનું સત્ત્વ છે. સત્ત્વનું સત્ત્વ એ છે.

આમ તો પર્યાયને પણ સત્ત્વ કહ્યું હતું. આવ્યું હતું ને ? હૈ? છઠ્ઠી ગાથાના ભાવાર્થમાં (આવ્યું હતું). પણ એ એક સમયની પર્યાયનું સત્ત્વ છે અને વસ્તુ છે એ ત્રિકાળી સત્ત્વ છે. સત્ત્વનું ત્રિકાળી સત્ત્વ એટલે ગુણ છે. એ જ્ઞાન ને આનંદ જેના સત્ત્વનું સત્ત્વ છે, એની જો રુચિ થાય તો તે (ઉપયોગ) પલટી શકે. ઉપયોગનો પલટો સહજ થઈ જશે.

'માર્ગની યથાર્થ વિધિનો આ ક્રમ છે.' આહા..હા...! માર્ગની વિધિનો યથાર્થ આ ક્રમ છે. એ વિના બીજું કરવાં જશે તો થશે નહિ. આહા..હા...! આકરું કામ બહુ !

અનંતકાળ થયા (જન્મ-મરણ કરતાં-કરતાં) દેહ છૂટીને. આહા..હા...! ત્રસની સ્થિતિમાં બે હજાર વર્ષ (સાગર) રહે. શું કહ્યું ? આ ત્રસ છે- બે ઇન્દ્રિય, ત્રણ ઇન્દ્રિય, ચૌઠાન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય, મનુષ્ય, નારકી, દેવ, તિર્યચ - પશુ, એ ત્રસમાં બે હજાર સાગર જ રહે. એ બે હજાર સાગરમાં (મળેલાં) મનુષ્યપણામાં જો કાંઈ ન કર્યું (તો) નિગોદમાં જશે. સમજાય છે કાંઈ ?

પરમાત્મા જિનેશ્વરદેવ ત્રિલોકનાથે કેવળજ્ઞાનમાં જોઈને કહ્યું - પ્રભુ ! તું એકેન્દ્રિયમાંથી નીકળીને માંડ ત્રસમાં આવ્યો અને એ ત્રસની અંદરમાં બે ઇન્દ્રિય થી પંચેન્દ્રિયના ભવ બે હજાર સાગર કરીશ ઝાઝાં હોય તો પૂરા પણ પછી તો નિગોદમાં જઈશ. જો આ મનુષ્યનું કર્તવ્ય (એટલે કે) આત્માનો અનુભવ ન કર્યો, આત્માની પ્રતીતિ, વિશ્વાસ ને અનુભવ ન કર્યો તો તે પરિભ્રમણમાં નિગોદમાં જશે. આ....હા..હા...! કેમકે દેહ નાશ થશે પણ આત્માનો

કાંઈ નાશ થાય એવો નથી. તો (આ) દેહ (છૂટી) ગયા પછી જશે ક્યાં ? જેની જેને રુચિ તેના તેનામાં તેનો જન્મ થાશે. આહા...હા...હા...! આકરી વાત છે. જગત (ના જીવો) આ બહારમાં મભામાં ને બહારના મોહમાં મૂંઝાઈ ગયાં. અંતર વસ્તુ રહી ગઈ. સાધુ થયો હોય તો પણ અંતર (વસ્તુ) રહી ગઈ ! અંતરનાં માહાત્મ્ય જે જોઈએ તે માહાત્મ્ય આવ્યાં નહિ. આહા...હા...!

એ (અહીં કહે છે) ‘માર્ગની યથાર્થ વિધિનો આ ક્રમ છે.’ કે ઉપયોગ એટલે જાણવા દેખવાનો જે ભાવ છે તે પર તરફ વળેલો અનાદિ(થી) છે, એને સ્વ તરફ વાળવો હોય તો ચૈતન્ય સ્વરૂપ શું છે ? તેની તેને રુચિ હોવી જોઈએ અને રુચિ હોય તો તે ઉપયોગનો પલટો થાય. ભાષા સમજાય છે કે નહિ ? ભાષા તો બધી સાદી દેશી (ભાષા) છે. ભલે ગુજરાતી (છે) પણ ભાષા તો સાદી છે. આહા...હા...!

ઉપયોગને અંદર પલટાવવો હોય તો (પહેલાં) રુચિને પલટાવ. બધેથી રુચિ ઉઠાવી દે ! અને અંતરમાં આનંદ સ્વરૂપ ભગવાન (છે) તેની રુચિ કર તો પર તરફનો ઉપયોગ અંદરમાં વળશે. આ માર્ગનો ક્રમ છે. આથી બીજો ક્રમ કરવા જાય તો એ વસ્તુ મળશે નહિ. આહા...! એ ઉદમો બોલ થયો.

“હું અબદ્ધ છું”, ‘જ્ઞાયક છું’ એ વિકલ્પો પણ દુઃખરૂપ લાગે છે, શાંતિ મળતી નથી, વિકલ્પ માત્રમાં દુઃખ-દુઃખ ભાસે છે, ત્યારે અપૂર્વ પુરુષાર્થ ઉપાડતાં, વસ્તુસ્વભાવમાં લીન થતાં, આત્માર્થી જીવને બધા વિકલ્પો છૂટી જાય છે અને આનંદનું વેદન થાય છે.’ ૩૭.

૩૭મો (બોલ). “હું અબદ્ધ છું”, ‘જ્ઞાયક છું’ એ વિકલ્પો પણ દુઃખરૂપ લાગે છે,...’ આહા...હા...! ૧૪૩માં (૧૪૨) કહ્યું ને ૧૪૨માં, સમયસારમાં ? કે જેને વ્યવહારનો પક્ષ - (એટલે કે) પર્યાયનો, રાગનો (પક્ષ) છે તેનો તો અમે નિષેધ કરતાં આવ્યાં છીએ. પણ નિશ્ચય સ્વરૂપ જે આત્મા જ્ઞાયક અને અબદ્ધ સ્વરૂપ છે તેની અમે વાત કરીએ છીએ, પણ એના પક્ષમાં - વિકલ્પમાં જો ઊભો રહેશે તો એને પણ વસ્તુની પ્રાપ્તિ નહિ થાય. વ્યવહારનો તો અમે નિષેધ કરતાં આવ્યાં જ છીએ. ત્યાં ૧૪૨ (ગાથા)માં (આમ કહ્યું છે) પર્યાય ને રાગનો તો નિષેધ કરતાં આવ્યા છીએ. (કારણ કે) એ દૃષ્ટિ કરવા લાયક નથી. પણ ત્રિકાળી જ્ઞાયકમાં દૃષ્ટિ કરતાં ‘હું અબદ્ધ ને જ્ઞાયક છું’ એવો જે વિકલ્પ નામ રાગ ઊઠે, તેથી શું ? તેથી શું ? શું સંસ્કૃત છે ? ‘તત્ કિમ્’ - સંસ્કૃતમાં એમ છે. ‘તત્ કિમ્’ - તેથી શું ? તેથી શું ? બાપુ ! આ..હા..હા...! જ્ઞાયક છું, સવારમાં (સમયસારની) ૧૪મી ગાથામાં ‘અબદ્ધ’ આવ્યું ને ? એ અબદ્ધ છું, એવો જે વિકલ્પ છે - રાગ, તેથી શું પ્રભુ ? એ અંદરમાં આવ્યો નથી. એ તો બહારમાં ને બહારમાં ભમ્યા કરે છે. આહા...હા...!

કામ બહુ આકરું લાગે...! એમાં પરદેશમાં રળવામાં મૂંઝાઈ ગયા હોય, આહા...! ૫-૨૫ લાખની પેદાશ થાય,... થઈ રહ્યું...! જાણે... ઓહો..હો...! હું વધી ગયો... ! રખડવામાં... (વધ્યો છે). એક શબ્દ એવો હતો, કલ્હો હતો કે પૈસો છે તે પુણ્યથી મળે છે, પુણ્ય વિના પ્રયત્નથી મળતો નથી. એટલાં એવા માણસ જોયા છે.... અહીં તો લાખોનો પરિચય છે. મુંબઈ, કલકત્તા, દિલ્લી સર્વ (બધે) ઠેકાણે વ્યાખ્યાન આપ્યાં છે. બધે ઠેકાણે ગયાં છીએ મોટા મોટા શહેરોમાં. ૪૦-૪૦ હજાર માણસની અંદર વ્યાખ્યાન આપ્યું છે, ભોપાલમાં. પણ અંદરમાં આત્મા એ બહારની વાતમાં રોકાતા અંદર વસ્તુ શું છે ? એનો વિચાર કરવાનો અવસર જ મળતો નથી. અમને ઝીણું લાગે છે... અમને ઝીણું લાગે છે... અમને સૂક્ષ્મ લાગે છે. આહા...! એમ કરીને બહારમાં ને બહારમાં એનો ઉપયોગ ફર્યા કરે છે. પણ અંદરમાં જવા માટે (ઉપયોગ નવરો થતો નથી). આ બહારનાં મભા દેખીને મોહી ગયો છે, મૂંઝાઈ ગયો છે, ગુલાંટ ખાતો નથી.

અહીં તો કહે છે ‘હું અબદ્ધ છું’, ‘જ્ઞાયક છું’ એ વિકલ્પો પણ દુઃખરૂપ લાગે છે,...’ આહા..હા..! વ્યવહાર તે ભલે લક્ષમાંથી છોડ્યો અને વ્યવહાર છોડાવતાં આવ્યાં છીએ, પણ નિશ્ચયમાં અબદ્ધ ને જ્ઞાયક સ્વરૂપ છે, તેનો પણ જો વિકલ્પ ને રાગ રહેશે (તો) તેથી શું ? તેથી તને પ્રાપ્તિ આત્માની શું થશે ? તેથી આત્મા ભવિષ્યમાં નરક ને નિગોદમાંથી નહિ નીકળી શકે. આહા..હા...! એ વિકલ્પને તોડી (અંદર જા). અબદ્ધ ને જ્ઞાયક છું એવી ‘શાંતિ મળતી નથી,...’ જ્યારે વિકલ્પમાં રહે તો. આહા..હા...! કહો ! જ્ઞાયક ને અબદ્ધનો વિકલ્પ પણ નુકસાનકારક છે !!

આ કહ્યું હતું ને ? ૧૪ પ્રકારનો અંતર પરિગ્રહ છે, ૧૦ પ્રકારનો બાહ્ય પરિગ્રહ છે. શાસ્ત્રમાં ૨૪ પ્રકારનો પરિગ્રહ વર્ણવ્યો છે. સમજાય છે કાંઈ ? આ વિકલ્પથી માંડીને પૈસો, મકાન, સ્ત્રી, કુટુંબ આદિ (મળવાં) એ પુણ્યનાં ફળ છે, પણ છે પાપ ! આહા...! ૨૪ પરિગ્રહમાં સિદ્ધાંતમાં લેખ છે કે લક્ષ્મી, સોનું, રૂપું, મણિરત્ન (આવે છે). એવા દશ-દશ કરોડવાળા માણસો (જોયા) છે ઘણાં. જેના ઘરે એકલા સરદાર શહેરમાં એક છે. ‘દીપચંદ શેઠીયા’ હતા ને એના મામા. ઘણા વર્ષો પહેલા ૧૦ કરોડ રૂપિયા. અત્યારે તો તેની કિંમત (ઘણી) વધી ગઈ હોય. પૈસા એટલા કરોડમાં ભાળ્યા હોય, રૂપા ને સોનામાં. પણ (અહીંયા) કહે છે કે પરિગ્રહમાં એને અમે કહીએ છીએ ને તેને અમે પાપ કહીએ છીએ. આહા..હા...હા...!

જ્ઞાયક ને અબદ્ધ એવો વિકલ્પ પણ દુઃખરૂપ છે. પણ આ પૈસા આદિ મળ્યાં - કરોડ, બે કરોડ ને અબજ ધૂળ મળી એને (પૈસાને) ભગવાને ગોમ્મટસારમાં બાહ્ય પરિગ્રહમાં ૧૦ પ્રકારનાં એને પૈસાને ગણ્યો છે. તો પૈસા આદિ છે તેને પાપ કહ્યું છે અને પાપના સ્વામીને પાપી કહ્યાં છે ! અરરર...! આ આકરું લાગે ! ‘લક્ષ્મીચંદભાઈ’!

વીતરાગ સર્વજ્ઞદેવ ત્રિલોકનાથ ૨૪ પ્રકારનો પરિગ્રહ કહે છે. હિંસા, જૂઠું, ચોરી, વિષય ભોગ ને પરિગ્રહ. એમાં પરિગ્રહના ૨૪ પ્રકાર કહે છે. એમાં ૧૪ (પ્રકારનો પરિગ્રહ) તો અંતરના છે. મિથ્યાત્વ, રાગ, દ્વેષ, હાસ્ય, રતિ આદિ અંતર પરિગ્રહ (છે). અને બાહ્ય (પરિગ્રહ) લક્ષ્મી, મકાન, આબરૂ, કીર્તિ આદિ બહાર છે - (બાહ્ય પરિગ્રહ છે). એ બધું પુણ્યનું ફળ ખરું. પણ એ છે પોતે પાપ ! અરરર...! આવું આકરું લાગે !

એ પાપનો સ્વામી થાય (અર્થાત્) એ પાપ મારાં છે, પૈસા મારાં છે - એમ ધણી થાય એને ત્રણલોકના નાથનો પોકાર છે કે તે પાપી પ્રાણી છે. ઠીક લાગે ન લાગે, જગતને ઠીક લાગે ન લાગે એ (માટે) કાંઈ પરમાત્મા બંધાયેલા નથી !! પરમાત્માની વાણીમાં તો સત્યનો પ્રચાર (આવ્યો છે). સત્ શું છે - એ આવે છે. આહા..હા..! દુનિયા એને પુણ્યશાળી કહે. વીતરાગ કહે કે એ પરિગ્રહ છે, પરિગ્રહ છે તે પાપ છે ને પાપનો સ્વામી થાય તે પાપી છે.

મુમુક્ષુ : તો પછી સંસારમાં કરવું શું અમારે આના વગર ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : એ મારાં નથી, એમ ભગવાન ! એમ માનવું. એમ અંદર રુચિ ફેરવી નાખવી. ‘...ભાઈ’! એ બાહ્ય ચીજ (છે) - પર છે. મારી ચીજ પર છે એ ચીજ પર છે. એ પર (ચીજ) મારી છે નહિ. પર ને પરમાત્માએ પાપ કહ્યું છે. એ પાપ મારું નહિ. હું તો આત્મા જ્ઞાનસ્વરૂપ છું. એમ એણે રુચિ પલટાવી દેવી પ્રભુ ! આહા..હા..! ‘ભભુતમલજી’! આ ‘ભભુતમલજી’! ને બધા કરોડપતિઓ છે.

આહા..હા..! એ શું છે પણ બાપુ ? કરોડપતિ ? નિર્જરા અધિકારમાં લીધું છે. નિર્જરા અધિકારમાં એ અધિકાર લીધો છે સમયસારમાં કે, જે કોઈ પ્રાણી ‘એ અજીવ છે એ મારાં છે’ એમ માને તો એ જીવ, અજીવ છે - જીવ નથી. ‘જેઠાલાલભાઈ’! આકરી વાત છે, બાપુ ! આ તો જગતથી જુદી વાત છે. નિર્જરા અધિકારમાં (આવે) છે. ‘હું અજીવ થાઉં’ (આવે) છે ? શ્લોક છે. કે જો રાગ અને લક્ષ્મી મારાં થાય ને મારાં માનું તો હું અજીવ થઈ જાઉં ! આ..હા..હા..હા..! આકરી વાત છે ! પૈસાવાળાને પાપી માનવા !

મુમુક્ષુ : આવું સાંભળીને અંતરમાં ખળભળાટ થાય છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : ખળભળાટ થાય છે ! વાત સાચી, ભગવાન ! અંદર ખળભળાટ થઈ જાય છે. (એમ કહે છે) !

ત્રણલોકના નાથનો પોકાર છે. જિનેન્દ્રદેવનો ઇન્દ્ર ને નરેન્દ્રની વચ્ચે, ચક્રવર્તી ને બળદેવની વચ્ચેનો પરમાત્માનો પોકાર છે કે તારા આત્મા સિવાય પર પદાર્થ જે અજીવ છે ‘એ અજીવ છે એ મારાં છે’ એમ માનીશ તો તું અજીવ છો - જીવ નથી ! ભેંસનો....! ‘ભેંસનો ધણી પાડો હોય.’ ભેંસનો ધણી પાડો હોય. એમ અજીવનો સ્વામી અજીવ હોય. અજીવ મારાં છે એમ માને તો તું અજીવ - જડ છો, (એમ) કહે છે અને માન કે ન માન પણ એ વસ્તુ (તારી નથી). તારી દૃષ્ટિ પર (ઉપર) છે. આહા..હા..! વીતરાગ ને ક્યાં પડી છે જગતની

કે આ જગતને ઠીક લાગે કે ન લાગે ! મુનિઓને ક્યાં પડી છે દિગંબર સંતોને ક્યાં પડી છે જગતની ! 'નાગા તે બાદશાહ થી આઘા.' બાદશાહની પણ જેને પરવા નથી !! આહા..હા.હા..!

કહ્યું નહોતું મેં એકવાર ? દરબાર આવ્યાં હતા ત્યાં વ્યાખ્યાન સાંભળવા, ભાવનગર દરબાર ! ૧૯ માઈલ છે ને ? સોનગઢથી ભાવનગર ! એક વર્ષની કરોડ રૂપિયાની ઊપજ છે. એક વર્ષની. કરોડ રૂપિયાનો રાજા ! બધાં વ્યાખ્યાનમાં આવે. જ્યાં જઈએ ત્યાં મોટા રાજાઓ હોય એ બધાં વ્યાખ્યાનમાં તો આવે. વઢવાણ, લખતર, રાજકોટ જ્યાં જઈએ ત્યાં જે દરબારો હોય એ વ્યાખ્યાનમાં તો આવે, એકવાર તો આવે. એક વાર તો સાંભળવા આવે જ !

એ દરબાર વ્યાખ્યાનમાં આવેલા, ભાવનગર દરબાર...! ૧ કરોડની પેદાશ, ઊપજ, હોં ! રાજ મોટું છે, એક કરોડની પેદાશ (છે). (મેં) કીધું - દરબાર ! એક વર્ષમાં એક લાખ માગે કે બે લાખ માગે તે નાનો માગણ છે ! અને કરોડ માગે એ મોટો માગણ છે !! અમારે ક્યાં એની પાસેથી પૈસા લેવા હતાં કે રાજા ખુશી થઈ જાય તો.... બેઠો હતો... સામે સાંભળતો હતો ! બે ભાઈઓ આવ્યાં હતાં. એક એનો નાનો ભાઈ હતો. રાજા ને રાજકુમાર બન્ને સભામાં આવ્યાં હતાં. જે કાંઈ ઝાઝું માગે એ મોટો માગણ ! થોડું માગે એ નાનો માગણ ! થોડું માગે તે નાનો ભિખારી ! ઝાઝું માગે તે મોટો ભિખારી ! માગણ એટલે ભિખારી !! આહા..હા...!

(આમ કહ્યું) પણ અમારી પાસે શું કરે ? અહીં અમારી પાસે કંઈ લેવું-દેવું છે ? કે ભાઈ એ ખુશી થાય તો ખરડો-બરડો કરો પૈસાનો.....! સાચી વાત મહારાજ ! એમ બિચારાં કહે હોં ! દરબાર પોતે (એમ કહે) ! એનું નામ શું હતું? 'કૃષ્ણકુમાર'. એ તો ગુજરી ગયા બિચારા. એનો દીકરો છે. ભાવનગર જઈએ એટલે વ્યાખ્યાનમાં આવે. એકાદવાર આવે. એકાદવાર આવે. બાકી તો માથાકૂટમાં પડ્યા ને મરી ગયા બિચારા. એ એને કીધું કે મોટી....મોટી.... માગણ કરે, ઝાઝી માગણ કરે એ મોટો ભિખારી !! વીતરાગ તેને પાપના સ્વામીને પાપી કહે છે. અને પુણ્ય કરે અને પુણ્યનો ધણી થાય તો તે પુણ્યનો સ્વામી પણ જડ છે !! કેમકે પુણ્ય પણ શુભભાવ (છે). (એ શુભ) રાગ ચૈતન્યના અભાવ સ્વભાવ છે. એ રાગ (એટલે કે) ચૈતન્યના અભાવ સ્વભાવને પોતાનો માને તે અજીવ થઈ જાય છે. માન્યતામાં અજીવ થઈ જાય છે હોં ! કાંઈ જીવ પલટીને અજીવ થઈ જતો નથી. આહા..હા...! આકરી વાત છે ! આફ્રિકામાં નાઈરોબીમાં આ વાત સાંભળવી....! આકરી વાત, ભગવાન !

અહીં તો આખા કાઠીયાવાડમાં (ફર્યા છીએ). મોટા-મોટા શહેરો કલકત્તા, દિલ્હી બધે ગયેલા છીએ. બધે હજારો માણસો (આવે). બબ્બે હજાર, પાંચ-પાંચ હજાર, દશ-દશ હજાર માણસો સભામાં હોય છે - આહા..હા...! આ વાત તો રુચવી, ગોઠવી એ બહુ અલૌકિક

વાત છે !! એ વસ્તુ પર છે.

અહીં તો અબદ્ધ ને જ્ઞાયક છું - એવો વિકલ્પ પણ દુઃખરૂપ લાગે છે. આહા..હા..! પૈસો, લક્ષ્મી કે આબરૂ કે મણી-રત્નનાં ઢગલાં કે પટારાં ભર્યાં હોય... મણી રતનનાં....! આહા..હા..! 'સરદાર' શહેરમાં છે એક 'દીપચંદ્રજી'ના મામા. સોનાના પટારા ભર્યાં છે. ૧૦ કરોડ તે દિ' કહેતા હતા. ઘણા મહિના વર્ષ પહેલાં અત્યારે તો તેની કિંમત ઘણી વધી ગઈ. એ બધાં સોના ને રત્ન ને મણી રત્નના પટારાં ભર્યાં હોય પણ (એ બધાં) ભિખારાં છે. પરનાં માગણ (છે), પરનું માગે (છે). અહીં તો (કહે છે) જ્ઞાયક ને અબદ્ધ છું એવો પણ વિકલ્પ કરે તો એ દુઃખરૂપ ને વિકારી છે. આહા..હા..! 'ભભૂતમલજી' ! શું કરવું આ ? 'બેંગલોર'માં મંદિર બનાવવા એમણે આઠ લાખ રૂપિયા આપ્યા છે, તેમણે આઠ લાખ રૂપિયા આપ્યા છે. મંદિર માં. પણ પહેલેથી કહ્યું તું કે તારા ૮ કે ૧૦ કે ૨૦ લાખ (જે થાય એ). રાગની મમતા હોય તો પુણ્ય થશે ધરમ નહીં. પહેલેથી આવી વાત છે.

મુમુક્ષુ :- એ આઠના બત્રીસ લાખ થઈ ગયા એ તો કહો. આઠ લાખ હોય તો એના ચાલીસ લાખ થયા.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- એ તો પુણ્યને લઈને થઈ ગયા. એ વાત સાચી. એ હું ત્યાં રહ્યો એમાં ૨ કરોડ રૂપિયાનું સ્ટીલ હતું. એ સ્ટીલ રહી ગયું ને મારામાં રોકાઈ ગયા ને ભાવ વધી ગયો. આઠ લાખ ખર્ચાં ને ૪૦ લાખ વધ્યા. એ તો પૂર્વના પુણ્યના યોગે છે. લોકો એમ કહે કે મહારાજને નામે ૮ લાખ ખર્ચાં ને ૪૦ લાખ થઈ ગયા. પણ આને ને એને શું સંબંધ છે ? એ તો પૂર્વના પુણ્યનો યોગ આવ્યો એ વખતે એટલે ૪૦ લાખ દેખાણા બહાર. ૪૦ લાખ શું ? કરોડને ૨ કરોડને પાંચ કરોડ નીકળે અંદરથી. આહા..હા..!

ઓલા શ્વેતાંબરમાં એક નથી કહેતાં શું કહે છે ? વસ્તુપાલ ને તેજપાલ ! કરોડો રૂપિયા (હતાં). (એ લોકો) જાત્રા કરવાં નીકળ્યાં. કેટલાં (રૂપિયા હતાં) ? તો અબજો રૂપિયા ! પોતાના મકાનમાં જગ્યા ખાલી હશે. ત્યાં ખોદીને દાટવા ગયા - એમ કે આપણે બહાર જાવું છે ને અહીં રૂપિયા આમ ખુલ્લા પડ્યાં રહેશે (એના કરતાં) અહીં દાટી દઈએ. એ ખોદવા જાય છે ત્યાં (બીજા) કરોડો ને કરોડો રૂપિયા નીકળ્યાં !! હજી તો એ દાટવા જાય છે ત્યાં કરોડો નીકળ્યાં ! બૈરાં એમ કહે છે...! બૈરાં...! કે તમને આ ખોદવામાં આટલાં નીકળ્યાં (તો) તમે દાટો છો શું ? અહીં વાપરોને ધર્મને નામે, તો પુણ્ય તો થશે. આ પાપ તો એક કોર રહી ગયું તારું ! આહા..હા..! બૈરાંએ એને કહ્યું ! આહા..હા..!

અહીં કહે છે કે અબદ્ધ ને જ્ઞાયક (છું) એવાં વિકલ્પ પણ દુઃખરૂપ લાગે. આ..હા..હા..! ત્યારે એને અંતર સ્વભાવ સન્મુખ થવાની દૃષ્ટિ જાય. આહા..હા..! એવાં તો ઘણાં જીવો છે. ઘણાં જોયાં....ઘણાં જોયાં છે, આખું કાઠીયાવાડ (જોયું છે). ઘણાં મોટા મોટાં રાજાઓ પણ વ્યાખ્યાનમાં આવે. લખતર, વઢવાણ બધે અમે જઈએ તો વ્યાખ્યાનમાં તો આવે જ

તે. પણ સાંભળીને બિચારાં સાંભળ્યું ન હોય કોઈ દિ' આ શું વાત કરે છે આ મહારાજ ?
?! એને કાંઈ લેવું-દેવું નથી ને આ કહે છે શું ?

માર્ગ આ છે ! દેહ છૂટી ને જાવું છે ક્યાંક (તો) એ ઉતારા ક્યાં કરવા છે તારે ?
દેહ તો છૂટી જશે. આ તો જડ છે - માટી (છે). મુદત એની છે. એ મુદતમાં એક સમય
પણ વધે એવું નથી. જેટલાં દિવસો ને મહિના જાય છે એ બધાં મૃત્યુની સમીપ જાય છે.
જે એનો - મૃત્યુનો નિયમ છે - જે સમયે, જે ક્ષેત્રે, જે કાળે, જે પ્રમાણે (દેહ છૂટવાનો)
તેની સમીપ આ આયુષ્ય જાય છે. એ એના સમીપે જાય છે. 'મા' કહે છે કે મોટો થયો.
પ્રભુ કહે છે કે મૃત્યુની સમીપ ગયો ! અરે...અરે... આ વાત ! દુનિયાથી ઊંધી છે !

અહીંયા તો બેન એમ કહે છે કે તું અબદ્ધ છું, જ્ઞાયક છું - અહીં સુધી આવ્યો
હો તોપણ તે વિકલ્પ દુઃખરૂપ છે. આહા...હા...! 'શાંતિ મળતી નથી,....' એ વિકલ્પમાં પણ
શાંતિ નથી પ્રભુ ! આહા...! ભગવાન અંદર શાંતિનો સાગર, આનંદનો સાગર બિરાજે એને
તું વિકલ્પથી પકડવા જા (તો એમ એ) નહિ પકડાય, પ્રભુ ! આહા...હા...! એ શુભરાગની
લાગણી છે, એ દુઃખરૂપ છે (અને) ભગવાન આનંદ રૂપ છે તો દુઃખથી આનંદ નહિ મળી
શકે, આહા...હા...! દુઃખથી આનંદ મળે ? દુઃખનું સાધન રાગ અને એનાથી નિર્મળ આનંદ
મળે ? કહે છે કે વિકલ્પ છે તે દુઃખરૂપ છે, શાંતિ મળતી નથી. આહા...હા...! અહીં સુધી
આવ્યો તો પણ કહે છે કે, શાંતિ મળતી નથી. હજી બહારમાં રખડપટ્ટી કરે છે એની
તો વાત જ શું કરવી ? એ તો દુઃખનાં પોટલામાં પડ્યાં છે હજી !

માત્ર '.....વિકલ્પ માત્ર(માં) દુઃખ-દુઃખ ભાસે છે,....' ધર્મીને તો આહા...હા...! અંતર્મુખ
જવામાં શાંતિનો સાગર ભગવાન આત્મા ! અરે...! કેમ બેસે ? મોટો દરિયો હોય - સમુદ્ર
એને કાંઠે ગયો હોય અને એક ચાર હાથનો....! શું કહેવાય એ ? પરદો પડ્યો હોય. ચાર
હાથનો પરદો હોય. (તો) પરદો એની નજરમાં એ પરદો આવે. વસ્તુ-દરિયો નજર નહિ
આવે. ચાર હાથનું કપડું હશે તો આડશમાં એને એ દેખાશે પરદો, વસ્તુ નહિ દેખાય. એમ
આ અંદર આનંદ સાગર ભગવાન છે. એ રાગના પરદામાં જો રોકાણો તો એને આત્મા
નહિ જણાય ને દુઃખ જણાશે. આહા...હા...! આવી વાત છે ! દુનિયાને તો આકરી પડે.
પણ શું છે, બાપુ ! ચીજ આ વસ્તુ છે.

દેહ છૂટીને પ્રભુ ! તારે ક્યાં જાવું છે ? આ દેહ તો છૂટી જશે. ૨૫-૫૦-૬૦ વર્ષ
થયાં એટલાં તો ફરીને હવે નીકળવાના નથી. ૫૦-૬૦ થયાં એ કાંઈ (હવે) નીકળવાનાં
નથી. થોડો વખત છે. ક્યાં જાવું છે, બાપા ? આહા...હા...! જો આત્મામાં જાવું હોય તો
વિકલ્પ(માં) ને દુઃખ લાગવું પડશે. (પછી) તો વિકલ્પ છોડીને અંદરમાં (જઈશ) તો (ત્યાં)
શાંતિ મળશે. એ વિના ક્યાંય શાંતિ મળે એવી નથી. આહા...હા...!

'વિકલ્પ માત્રમાં દુઃખ દુઃખ ભાસે છે,....' આહા...હા...! જ્ઞાનીને...! '....ત્યારે અપૂર્વ

પુરુષાર્થ ઉપાડતાં,....' અપૂર્વ નામ પૂર્વે નહિ કરેલો (એવો) પુરુષાર્થ. ચૈતન રાજા દરબાર બાદશાહ બિરાજે છે અંદર. આહા..હા..! એના ભેટા કરવા છે. એને વિકલ્પના દુઃખ ને છોડી અને અંદરમાં જાય તો એના ભેટા એને મળશે. બહારનાં વિકલ્પથી તેનો ભેટો નહિ મળે આહા..હા..! અહીં (તો) દગ્ગા(ને) પ્રપંચને... આહા..હા..! પૈસા માટે દગ્ગા પ્રપંચ, કલેશ, કપટ, માયા, કુટિલતા.... આહા..હા..! પ્રભુ ! એના તો દુઃખનો પાર ન મળે, પણ જ્ઞાયકને માટે જો વિકલ્પ ઉઠાવ્યો (તો) તે (પણ) દુઃખ છે.

એ (અહીં કહે છે) '....અપૂર્વ પુરુષાર્થ ઉપાડતાં....' (અર્થાત્) એ વિકલ્પનો પણ પુરુષાર્થ છોડી દઈને, આહા..હા..! જ્ઞાન તો કરે, જાણપણું તો કરે કે માર્ગ આ છે. સાંભળ્યાં વિના માર્ગની ખબરે પડે નહીં, એમને એમ આ જગત હાલ્યું જાય છે. આહા..હા..! '....ત્યારે અપૂર્વ પુરુષાર્થ ઉપાડતાં, વસ્તુ સ્વભાવમાં લીન થતાં,....' આહા..હા..! એ વિકલ્પ પણ જે અબદ્ધ અને જ્ઞાયકની વૃત્તિ ઊઠે છે, એ પણ રાગ છે, દુઃખ છે. પ્રભુ તો અમૃતનો સાગર આનંદ છે. એ અમૃત કોઈને મારતો નથી, અમૃત કોઈથી મરતું નથી. આહા..! એ અમૃતનો સાગર ભગવાન અંદર ડોલે (છે) પડ્યો છે. પણ નજર વિના નિધાન દેખાતું નથી. એની નજર કર્યા વિના નિધાન પડ્યું દેખાતું નથી. વસ્તુ આમ સામી હોય પણ નજર ન કરે તો દેખાતી નથી. એમ અંદર ભગવાન આત્મા આબાળ-ગોપાળમાં (અનુભવમાં આવી જ રહ્યો છે). એ આવશે ૧૭-૧૮ ગાથામાં. આમાં તો ૧૭-૧૮,(હજી) ૧૫મી લેવાની છે ને ? ૧૪મી પછી ૧૫મી પછી ૧૭-૧૮ (છે) એમાં આવે છે - 'આબાળ-ગોપાળ !' એમાં એવું આવે છે ૧૭-૧૮ (વાંચનમાં લેવું એમ તમે) લખ્યું છે વાંચવું.

ત્યાં એવું લીધું છે - આબાળ-ગોપાળ - બાળકથી માંડીને વૃદ્ધને એની જ્ઞાનની પર્યાયમાં આત્મા જણાય છે. અજ્ઞાનીને પણ જ્ઞાનની પર્યાયમાં આત્મા જણાય છે. ઝીણી વાત છે થોડી. ૧૭-૧૮ ગાથામાં આવશે. એ પર્યાય જ્ઞાનની - જે છે દશા, એનો સ્વપર પ્રકાશક સ્વભાવ હોવાથી, તે જ્ઞાનની પર્યાયમાં પ્રભુ દેખાય-જણાય છે પણ તારી નજર ત્યાં નથી. આ..હા..હા..! સમજાય છે કાંઈ ? જે જ્ઞાનની પર્યાય છે ને ! આ વિચાર - જે વ્યક્ત જ્ઞાન (છે). જે જાણવાની પ્રગટ - પ્રગટ પર્યાય છે ને ! એ પર્યાયનો સ્વભાવ સ્વપર જાણવાનો છે. ભગવાન ત્રિલોકનાથનો પોકાર છે કે એ જ્ઞાનની પર્યાય આત્માને જાણે છે અજ્ઞાનીને પણ. અજ્ઞાનીના જ્ઞાનની પર્યાય પણ ત્રિકાળી - ત્રિલોકના નાથ આત્માને જાણે છે. છતાં તેની નજર ત્યાં નથી, એથી પર્યાયમાં રોકાતાં, રાગમાં રોકાતાં નજરે પડી છે ચીજ એને જોતો નથી. આહા..હા..! આકરી વાત છે ! આ તો કરડો પુરુષાર્થ ઉપાડે તો આ કામ ચાલે એવું છે. સાધારણ પુરુષાર્થથી આ કામ ચાલે તેવું નથી. આહા..હા..હા..!

અહીં તો ધર્મની વાત છે, પ્રભુ ! જેનાથી ભવ ઘટે ને ભવનો નાશ થાય એ વાત છે. ભવ કરશે તો નિગોદમાં જાશે. આહા..હા..! પહેલું કહ્યું ને ? ત્રસમાં રહે તો ૨૦૦૦

સાગર રહેશે. બહાર આવ્યો છે ને આ નિગોદમાંથી - એકેન્દ્રિયમાંથી ! બહારમાં ૨૦૦૦ સાગર રહેશે. એ ૨૦૦૦ સાગર જો પૂરા થયા આ મમતા ને મમતામાં, (તો) પાછો નિગોદમાં જાશે. એ લસણ ને ડુંગળીમાં જવાના ! આ..હા..હા..! ‘પંડિતજી’! આવ્યું છે ને ? તમારે ક્રમબદ્ધમાં આવ્યું છે. બે હજાર સાગર(ની) ત્રસ(ની સ્થિતિ)માં મનુષ્યનાં ભવ કરે તો ૪૮ (ભવ) કરે. મનુષ્યનો ભવ કરે ઉપરા ઉપર તો આઠ કરે. આ મનુષ્ય મરીને મનુષ્ય, મનુષ્ય મરીને મનુષ્ય એવી રીતે કરે તો આઠ ભવ કરે. એવો શાસ્ત્ર પાઠ છે. એવા આઠ ભવ અનંતવાર થઈ ગયાં, અનંતવાર...! પણ ૨૦૦૦ સાગર જે ત્રસની સ્થિતિ છે. ત્રસમાં ૨૦૦૦(સાગર) રહે છે, એમાં પણ મનુષ્યનાં ભવ ૮-૮ કરતાં, ૬ વાર ૮-૮ એટલે ૪૮ ભવ કરે. સમજાણું કાંઈ ? શું કહ્યું એ ?

એકેન્દ્રિયમાંથી નીકળીને જ્યાં પંચેન્દ્રિય(માં) આવ્યો છે, બે ઇન્દ્રિય, ત્રણ ઇન્દ્રિય, ચાર ઇન્દ્રિય, એ ૨૦૦૦ સાગર સુધી રહેશે. પછી (ત્રસમાંથી) નીકળીને એકેન્દ્રિયમાં જવાનો. એમાં કહે છે કે ૨૦૦૦ સાગરમાં મનુષ્યનાં ભવ ઉપરા-ઉપર કર્યા તો ૮ કર્યા અને એ આઠ પણ છ વાર કર્યા (એટલે) ૪૮ કર્યા. પણ આત્માનું (હિત) કર્યું નહિ. ૪૮ ભવ ૨૦૦૦ સાગરની અંદર કર્યા !! આહા..હા..! ૨૦૦૦ સાગરમાં પણ અસંખ્ય અબજ વર્ષ છે. એમાં ૪૮ વાર મનુષ્ય થયો છે, (એમ) કહે છે. ઉપરા-ઉપર થાય તો ૮ વાર (થાય). પણ પછી ૮ વાર થઈને વળી પાછો બીજામાં જાય, નરક-તિર્યંચમાં (જાય,) વળી પાછો મનુષ્ય થાય, એવા ભવ કરે તો આખા ૨૦૦૦ સાગરમાં (મનુષ્યનાં) ૪૮ ભવ કરે. પછી મરીને નિગોદ કે નરકમાં જાય, આહા..હા..! જો એણે આત્માનું કામ ન કર્યું, અરેરે...! એની જો ગતિ ન સુધારી (તો પાછો નિગોદમાં જાશે).

અહીં એ કહે છે કે અપૂર્વ પુરુષાર્થ ઉપાડ ! ‘...વસ્તુ સ્વભાવમાં લીન થતાં,....’ આહા..હા..! ભગવાન આત્મા ! એનો વસ્તુનો સ્વભાવ જે છે - જ્ઞાન, દર્શન ને આનંદ એમાં લીનતા થતાં ‘...આત્માર્થી જીવને બધાં વિકલ્પો છૂટી જાય છે....’ આહા..હા..! આ પંચમ આરામાં બધો અવસર આવી ચૂક્યો છે - સબ અવસર આન મિલા હૈ. એમાં આ જો નહિ કરે, વિકલ્પ તોડશે નહિ અને નિર્વિકલ્પ દષ્ટિ કરશે નહિ તો એનો આરો નહિ આવે ક્યાંય !

એ અહીં કહે છે ‘આત્માર્થી જીવને બધાં વિકલ્પો છૂટી જાય છે....’ આહા..હા..! જ્ઞાયક છું, અબદ્ધ છું, શુદ્ધ છું, પૂર્ણ છું, પવિત્રતાનો પિંડ છું એવો પણ એક વિકલ્પ નામ રાગ એ પણ દુઃખરૂપ છે. આ..હા..હા..! તો બહારની ચીજને માટે ઉત્પન્ન થયેલાં રાગ-દ્વેષની વાત તો શું કરવી ? એ તો દુઃખનો દરિયો છે, બાપા ! આહા..હા..! અંદર જ્ઞાયક ને અબદ્ધ આદિનો વિકલ્પ પણ દુઃખરૂપ છે. તેથી બધાં વિકલ્પો છૂટી જાય છે. ‘...અને આનંદનું વેદન થાય છે.’ ત્યારે તેને સમ્યગ્દર્શન થાય છે. આહા...!

સમ્યગ્દર્શન એટલે શું ? એમ પૂછતાં હતાં કોઈ ભાઈ. ‘ચીમનભાઈ’. ‘કનુભાઈ’ ના ભાઈ. ‘ચીમનભાઈ’ પૂછતા હતા. કે, ભાઈ! સમ્યગ્દર્શન એટલે શું ? સમ્યગ્દર્શન એટલે અંતર (આત્માનો) અનુભવ કરવો. રાગ છોડીને, વિકલ્પ છોડીને ચેતનનો અનુભવ કરવો અને એમાં પ્રતીતિ કરવી એનું નામ સમ્યગ્દર્શન (છે). હું પરમાત્મ સ્વરૂપ છું, હું જ્ઞાતાદૃષ્ટા છું, મારા સ્વભાવમાં વિકલ્પ અને અલ્પતા છે નહિ. વિકલ્પ ને અલ્પતા છે નહિ (એમ કહ્યું) ! આહા..હા..! એવા પૂર્ણ સ્વભાવની અંતરમાં વિકલ્પ રહિત પ્રતીતિ (થવી) તેને અહીંયા સાચી શ્રદ્ધા અને સમ્યગ્દર્શન અને ધર્મની પહેલી સીઠી - શરૂઆત કહેવામાં આવે છે. આહા..હા..! બહાર રખડીને બહારથી કાંઈક માની બેસે. જ્યાં જાવું છે ત્યાં જતો નથી ને ભટક્યા કરે છે બહારમાં. આહા..હા..!

‘...અને આનંદનું વેદન થાય છે.’ વિકલ્પો બધાં છૂટી જાય તો ભગવાનમાં આનંદ છે, એનું વેદન થાય છે. ત્યારે તેને ધર્મની દશા થાય છે. ત્યારે તે પ્રાણી ભવનો અંત કરીને મુક્તિને પામે છે. એ વિના ભવનો અંત આવતો નથી. આહા..હા..! એ ૩૭ (થયો).

“આત્માને મેળવવાનો જેને દઢ નિશ્ચય થયો છે તેણે પ્રતિકૂળ સંયોગોમાં પણ તીવ્ર ને કરડો પુરુષાર્થ ઉપાડ્યે જ છૂટકો છે. સદ્ગુરુનાં ગંભીર અને મૂળ વસ્તુસ્વરૂપ સમજાય એવાં રહસ્યોથી ભરપૂર વાક્યોનું ખરો મુમુક્ષુ ખૂબ ઊંડું મંથન કરીને મૂળ માર્ગને શોધી કાઢે છે.” ૩૮.

(હવે) ૩૮ (મો બોલ.) ‘આત્માને મેળવવાનો જેને દઢ નિશ્ચય થયો છે...’ પૈસો મેળવવાનો ને બાયડી મેળવવાનો ને આબરૂ મેળવવાનો, એ (વાત) નહિ. આહા..હા..! ‘આત્માને મેળવવાનો જેને દઢ નિશ્ચય થયો છે તેણે પ્રતિકૂળ સંયોગોમાં પણ...’ આ..હા..હા..! શરીરમાં રોગ આવે ! જુઓને ! ઓલા બે ઠેકાણે... આજે આવ્યા હતાને. ઓલા ‘ઝવેરચંદભાઈ’ દશ વર્ષથી. ‘ચંદ્રિકાબેન’ એમને ત્યાં ગયા તો (એક ભાઈને ત્યાં ગયા ત્યાં) બિચારા રોવા મંડ્યા, આંખમાંથી આંસુ પડવાં લાગ્યાં. આજે એક ભાઈ આવ્યાં હતાં. ‘મેઘજીભાઈ’ આવા શરીર થઈ જાય. કામ કરી શકે નહિ, આત્માનું કરી શકે નહિ ને બહારનું કરી શકે નહિ. આહા..હા..! આવા ભવ પણ અનંત થયાં છે. આ ભવ પહેલો નથી એવા તો અનંતવાર થયાં છે.

એટલે (અહીંયા કહે છે) જેને ‘આત્માને મેળવવાનો જેને દઢ નિશ્ચય થયો છે...’ (અર્થાત્) મારે તો આત્મા જોઈએ બીજું કાંઈ જોઈતું નથી આહા..હા..! તેણે પ્રતિકૂળ સંયોગોમાં (અર્થાત્) શરીર(માં) આહા..હા..! પક્ષઘાત થાય, રોગ થાય, મગજ ફરી જાય - એવા પ્રતિકૂળ સંયોગોમાં પણ. આહા..હા..! ‘...તીવ્ર અને કરડો પુરુષાર્થ...’ કરવો જોઈએ. કરડો એટલે આકરો. આહા..હા..! ગુજરાતી ભાષા છે ને ! કરડો (એટલે) તીખો. (કરડો) પુરુષાર્થ કરવો. એ ‘...ઉપાડ્યે જ છૂટકો છે.’ છે ને ? ‘...કરડો પુરુષાર્થ ઉપાડ્યે જ છૂટકો છે.’ ગમે તેટલી

પ્રતિકૂળતા હો ! જગતમાં નીંદા થાવ, પ્રતિકૂળતા થાવ, રોગ શરીરમાં થાવ, ક્ષય રોગ લાગુ પડે, (એ) શરીરને પડે છે. એણે તીવ્ર પુરુષાર્થ કરીને આત્મામાં જાવું. આ એને મેળવવાનો ઉપાય છે, બીજો કોઈ ઉપાય છે નહિ. આહા..! એ તીવ્ર પુરુષાર્થ ઉપાડ્યે જ છૂટકો છે.

‘સદ્ગુરુનાં ગંભીર અને મૂળ વસ્તુસ્વરૂપ સમજાય એવાં રહસ્યોથી ભરપૂર વાક્યોનું ખરો મુમુક્ષુ ખૂબ ઊંડું મંથન કરીને....’ ધર્માત્માનાં વચનો ઘણાં ગંભીર હોય છે, ઊંડાં હોય છે. તેનું ધર્મા જીવ ખૂબ ઊંડું રહસ્યોથી ભરપૂર વાક્યોનું ખરો મુમુક્ષુ ખૂબ ઊંડું મંથન કરીને ‘...મૂળ માર્ગને શોધી કાઢે છે.’ આહા..હા..!

અંતરમાં ચેતન ભગવાન જાગૃત જ્યોત પડી છે ! પરમેશ્વર સ્વરૂપ છે ! ૩૮મી ગાથામાં કહ્યું છે ને ? ૩૮ ગાથા. એ પોતાના પરમેશ્વરને ભૂલી ગયો. બીજા પરમેશ્વરને વળગી ગયો - ભગવાન ને તીર્થંકર ને પણ એ તો પર છે. પરને વળગ્યો ત્યાં રાગ છે. આ..હા..હા..! પોતાના પરમેશ્વરને ભૂલી ગયો અને બીજાનાં પરમેશ્વરને મોટપ માનીને ત્યાં અટકી ગયો. આહા..!

અહીં કહે છે કે ધર્માત્માના (વસ્તુસ્વરૂપ) સમજાય - એવાં ‘...રહસ્યોથી ભરપૂર વાક્યોનું ખરો મુમુક્ષુ ખૂબ ઊંડું મંથન કરીને...’ (એમ કહે છે). ‘...ખૂબ ઊંડું મંથન કરીને....’ આહા..હા..! અંદરમાં જવામાં ખૂબ પુરુષાર્થ કરી. આ તો બેનનાં અંદરનાં વચન છે ને ! ‘...મૂળ માર્ગને શોધી કાઢે (છે).’ અંદરમાં ખૂબ મંથન કરીને, વિકલ્પથી રહિત થઈને પ્રભુને શોધી કાઢે છે. આ ભગવાન ચૈતન્ય આનંદ મૂર્તિ છે. એમ સમકિતી, એમ ધર્મની પહેલી સીઠીવાળો વિકલ્પને તોડી સંપૂર્ણને પામી જાય છે. સંપૂર્ણ એવું આત્મતત્ત્વ - તેને મેળવી લે છે. એ મેળવી લે છે તે આત્મા છે, તે સમકિતી છે, તે સાચી શ્રદ્ધાવાળો છે, તે મોક્ષને માર્ગે છે, એ સંસારમાં અંતમાં આવી ગયો છે. સંસારનો અંત - એના ભવનો અંત આવી ગયો છે. આ..હા..હા..!

અટકવાનાં સાધન અનંત - છૂટવાનું સાધન એક ! એ શું કહ્યું ? બહારમાં અટકવાનાં સાધન અનંત ! રાગ ને દ્વેષ ને પુણ્ય ને શરીર ને વાણી ને મન ને સ્ત્રી ને કુટુંબ ને પૈસાને આબરૂ ને કીર્તિ, દીકરા ને, દીકરીને વહુ ને.... મોટું લપસીંદર ! (એ) બહારમાં અટકવાનાં (સ્થાન છે)... ‘રાયચંદભાઈ’ને તો ક્યાં છે કાંઈ. બાયડી-ભાયડો બે છે ને બા છે. છોકરાં ઝાઝાં - લાંબા હોય ને... એમાંથી એની બાયડીનું ને એનાં છોકરાં ને... આ અટકવાના સાધન ઘણાં, પ્રભુ ! છૂટવાનું સાધન એક. એ ચૈતનમૂર્તિ ભગવાન તરફ જાવું એ છૂટવાનું એક સાધન. આહા..હા..! માર્ગ આ છે. એ માર્ગનો ખ્યાલ તો કરે, પ્રભુ ! આહા..હા..! ઘણાં જોયાં છે - કરોડપતિઓ ને અબજોપતિઓ. આહા..! પણ બિચારાં(ને) કાંઈ ખબર ન મળે. મગજમાં કંઈ મગજમાં ખબર ન મળે. કહ્યું નહોતું ?

હમણાં મુંબઈમાં એક આવ્યાં હતો વૈષ્ણવ. પચાસ કરોડ રૂપિયા. આવ્યો હતો દર્શન

કરવાં. વૈષ્ણવ (હતો) અને ઘરે બૈરાંઓ બધાં આપણા જૈન, શ્વેતાંબર જૈનની દીકરીયું અને જેટલાં આદમીઓ (એ) બધાં વૈષ્ણવ, પચાસ કરોડ. આવ્યો હતો દર્શન કરવાં. (ત્યારે કહ્યું) 'મહારાજ ! એ કર્તા માને ને વિષ્ણુને ? પરમેશ્વર કર્તા છે કે નહિ ?' (મેં કહ્યું) 'પ્રભુ ! 'નરસિંહ મહેતા'એ કહ્યું છે કે 'જ્યાં લગી આત્મા તત્ત્વ ચિન્ત્યો નહિ, ત્યાં લગી સાધના સર્વ જૂઠી....' ત્યાં એમ નથી કહ્યું ઈશ્વરને... આત્માને ન જાણે ત્યાં સુધી બધું મિથ્યા ભ્રમ છે.

જુનાગઢમાં વૈષ્ણવમાં એક 'નરસિંહ મહેતા' થઈ ગયાં છે. 'નરસિંહ મહેતા, ભગત હરિના, જુનાગઢના રહેવાસી' (એમ) આવે છે, મોટી વાત આવે છે. એને એ એમ કહે (છે) કે, 'જ્યાં લગી આત્મા તત્ત્વ ચિન્ત્યો નહિ' - જ્યાં લગી આત્માને અંતર(માં) જાણવાનો પ્રયત્ન કર્યો નહિ, એને ઓળખ્યો નહિ, ત્યાં સુધી તેણે 'શું કર્યું તીર્થ ને તપ કરવા થકી ? શું કર્યું જાત્રાને દાન કરવા થકી ?' એનાથી કાંઈ કોઈ આત્મા પ્રાપ્ત થાય એવી એ કોઈ ચીજ નથી. આહા...હા...!

અહીં એ કહે છે કે, (ખરો મુમુક્ષુ) '...ઊંડું મંથન કરીને મૂળ માર્ગને શોધી કાઢે છે.' આહા...હા...! એ ૩૮ (થયો).

“સહજ દશાને વિકલ્પ કરીને જાળવી રાખવી પડતી નથી. જો વિકલ્પ કરી જાળવી રાખવી પડે તો તે સહજ દશા જ નથી. વળી પ્રગટેલી દશાને જાળવવાનો કોઈ જુદો પુરુષાર્થ કરવો પડતો નથી; કેમ કે વધવાનો પુરુષાર્થ કરે છે તેથી તે દશા તો સહેજે ટકી રહે છે.” ૩૮.

૩૮ (બોલ). 'સહજ દશાને વિકલ્પ કરીને જાળવી રાખવી પડતી નથી.' શું કહે છે ? જે આત્મા અંદર રાગ વિનાનો, વિકલ્પની લાગણી વિનાનો છે એમ જાણવામાં આવ્યું, એને ફરીને હવે કાંઈ ભેદ કરવો પડતો નથી. ભેદજ્ઞાન નિરંતર ચાલ્યાં જ કરે છે. ભલે ખાતો હોય, પીતો હોય, બોલતો હોય પણ અંદરથી રાગથી ભિન્ન પડેલો છે, તે ભેદજ્ઞાન સદા નિરંતર રહ્યાં જ કરે છે. છે (અંદર) ? 'સહજ દશાને વિકલ્પ કરીને જાળવી રાખવી પડતી નથી.' રાગથી ભિન્ન પડ્યો એવો જે ભગવાન ! એનું જેને સમ્યગ્દર્શન ને જ્ઞાન થયું તેને વિકલ્પ કરીને (દશા) જાળવી રાખવી (પડતી) નથી. જો વિકલ્પ કરીને જાળવી રાખવી પડે તો તે સહજ દશા જ નથી. આહાહા...! ઝીણી બહુ વાત છે.

રાગ કરીને (દશા રાખવી પડે તો) એ સહજ દશા જ નથી. સહજ દશા ! આનંદ સ્વરૂપ ભગવાન રાગથી ભિન્ન પડ્યો એને સહજ દશા થઈ છે. એને હવે રાગને ભિન્ન કરવાનો પ્રયત્ન નવો કરવો પડતો નથી. ભિન્ન કર્યો તે હવે ભિન્ન થયા જ કરે છે, આહા...હા...!

આવી વાતું હવે ! સાધારણ સમાજ ! પ્રભુ ! સમાજ સાધારણ છે, આત્મા સાધારણ નથી. આત્મા તો મોટો ભગવાન છે !

સવારે નહોતું કહ્યું ? કે ધર્મધ્યાનનો વિચાર કરનાર અપાયવાળો એમ વિચાર કરે...! દ્રવ્યસંગ્રહમાં છે. દ્રવ્યસંગ્રહ લાવ્યાં છો ? છે એમાં 'અપાય', 'અપાય'નું કાઢો...! અપાયનો વિચાર છે એમાં ધર્મધ્યાનમાં. અમારે તો હજારો ગ્રંથો વંચાઈ ગયાં છે ને ! હજારો ! કરોડો શ્લોકો...! એમાં એક લેખ છે - ધર્મધ્યાનનો ! અપાય વિચય - સમકિતી રાગથી ભિન્ન પડીને જ્યારે આત્માનો વિચાર કરે છે, 'અપાય' એટલે વિચાર કરે છે - હું શુદ્ધ ચૈતન્યઘન આનંદકંઠ છું અને હું હવે પૂર્ણ થવા માગું છું, મારી દશા હવે સિદ્ધ થવાની છે. મારી તો થવાની છે, પણ એ એવો વિચાર કરુણાથી કરે છે કે 'બધાં આત્માઓ ભગવાન થાઓ !!!' આહા...! એમ છે. અંદર, જુઓ ! ધર્મધ્યાન છે.

તેવી જ રીતે વિરાગી રત્નત્રયની ભાવનાના બળથી અમારા અથવા અન્ય જીવોના કર્મોનો નાશ ક્યારે થાય ? તે પ્રકારનું ચિંતન તેને અપાય વિચય કહે છે. કોઈ પ્રાણી રખડો ને દુઃખી થાઓ એમ વિચાર ધર્મી ન કરે. આહા..હા...! છે ? અમારા અને બીજાનાં જીવોનાં કર્મોનો નાશ ક્યારે થાય ? એ પ્રકારનું ચિંતન અપાય વિચય નામનું બીજું ધર્મધ્યાન જાણવું. દ્રવ્યસંગ્રહ છે. છ દ્રવ્યની વ્યાખ્યા છે, એમાં ધર્મધ્યાનના 'અપાય' બોલની વ્યાખ્યા છે.

અમે પણ પ્રભુ છીએ ચેતન. અમે પણ પૂર્ણ પરમાત્મા થવાના છીએ અને બધાં આત્માઓ પૂર્ણ થાઓ ! ભગવંત થાઓ ! એવી ભાવના ધર્મીને હોય છે. કોઈ પ્રાણી દુઃખી થાવ ને રખડો, આહા..હા...! એવા વિચારની ભાવના ધર્મીને હોતી નથી. એવું અહીં છે. ગાથા છે. કઈ ગાથા છે ? ૪૮મી ગાથા છે. ૪૮ ગાથા દ્રવ્યસંગ્રહ ! શું કહ્યું સમજાણું એમાં ? આહા...!

રાગથી ભિન્ન પડીને ધર્મધ્યાન - આત્માના વિચારની ધારા વહે છે ત્યારે ધર્મી એમ વિચારે છે કે, હું હવે પૂર્ણ થવાનો છું, પરમાત્મા થવાનો છું ! ભલે એક-બે ભવ કરવા પડે પણ અંતે મારી દશા સિદ્ધ થવાની જ છે હવે. પણ હું તો સિદ્ધ થઈશ બધાં જીવો કર્મોનો નાશ કરીને સિદ્ધ થાઓ ! આ..હા..હા..હા...! એવું લખાણ છે. 'ચંદુભાઈ'! બધાં જીવો...! આહા..હા...! ધર્મધ્યાનનો બીજો બોલ ! આર્ત(ધ્યાન), રૌદ્રધ્યાન એ છોડવા લાયક છે. ધર્મધ્યાન અને શુકલધ્યાન આદરવા લાયક છે. ધર્મધ્યાન પહેલે નંબરે આદરવા લાયક છે. શુકલધ્યાન સર્વથા આદરવા લાયક છે. એ ધર્મધ્યાનના અપાયનો આ બોલ છે. આહા..હા..હા...!

હું પણ અલ્પ કાળમાં પરમાત્મા થવાનો છું ! એ ચોક્કસ છે - એમ ધર્મી અંદર વિચારે છે. પણ બીજાં બધાં પ્રાણીઓ કર્મોનો નાશ કરીને પરમાત્મા થાઓ !! આહા..હા..હા...! જુઓ ! આ ધર્મધ્યાનનો વિચાર ! કોઈ પ્રાણી પ્રત્યે વેરબુદ્ધિ નથી, કોઈ પ્રાણી પ્રત્યે દુશ્મનબુદ્ધિ નથી, કોઈ પ્રાણી પ્રત્યે અલ્પ-હલકી બુદ્ધિ નથી. એનો દ્રવ્ય સ્વભાવ છે એના ઉપર દષ્ટિ

છે કે આ એનો દ્રવ્ય સ્વભાવ છે, એને પકડીને એ પણ મુક્તિ પામે !! આહા..હા..હા...! કહો, ‘ભગવાનજીભાઈ’! ...આ ભાવના....! ધર્મીની આ ભાવના હોય છે. ધર્મીને કોઈ દુશ્મન હોતો નથી, ધર્મીને કોઈ વેરી-શત્રુ હોતો નથી. એ વેરી-શત્રુ માનતો હોય એની પણ મુક્તિ થાઓ !! એ પણ બંધન ને દુઃખથી છૂટી જાઓ !! એમ ધર્મીની ભાવના અપાય નામ વિચારધારામાં ચાલતી હોય છે. આ..હા..હા..!

એ અહીં કહ્યું ‘સહજ દશાને) વિકલ્પ કરીને જાળવી રાખવી પડતી નથી.’ (એવી) સહજ દશા છે. જેને સહજ દશા નથી ‘વળી પ્રગટેલી દશાને જાળવવાનો કોઈ જીદો પુરુષાર્થ કરવો પડતો નથી; કેમ કે વધવાનો પુરુષાર્થ (કરે છે....’ વધવાનો પુરુષાર્થ) ચાલે જ છે. શું કહે છે ? જ્યાં રાગથી ભિન્ન પડીને આ ભેદજ્ઞાન થયું, એ ભેદજ્ઞાન(ની) તો નિરંતર ધારા ચાલ્યા જ કરે છે. એને નવો પુરુષાર્થ કરવો પડતો નથી. પુરુષાર્થ સ્વભાવ તરફ વળેલો જ છે. પુરુષાર્થ સ્વભાવ તરફ વળેલો જ છે, એ વળેલો વધતો જ જાય છે. એને રાગની અંદરમાં... રાગ થાય તેને જાણે, પણ રાગમાં રોકાય નહિ. એવી ધર્મધ્યાનની ધારા... આ..હા..હા..! પ્રગટે ‘...તેથી તે દશા તો સહેજે ટકી રહે છે.’ અંતરમાં વધવાથી, રાગથી ભિન્ન પડીને, સ્વભાવ સન્મુખની દશાથી તેને નવો પુરુષાર્થ વિચાર કરવો પડતો નથી. એમાં વધતી દશા આવે છે. તે દશા તો સહેજે ટકી રહે છે. સહજ સ્વભાવ ટકી રહે છે. એનું નામ સમ્યગ્દર્શન ને સમ્યક્જ્ઞાન અને ધર્મીની દશા તેને કહેવામાં આવે છે. તેને ભવનો અંત થઈ જશે અને બીજાનાં ભવનો અંત થાય એવી ભાવના કરશે, તેને અહીંયા ધર્મી કહેવામાં આવે છે. (વિશેષ કહેશે....)

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)

L L L